

Etelä-Savon maakuntaohjelma 2011-2014 ja sen ympäristöselostus

Maakuntavaltuusto § 7

Työ- ja elinkeinoministeriö on ohjeistannut vuosia 2011-2014 koskevien maakuntaohjelmien valmistelun siten, että maakuntaliittojen valtuustot voivat hyväksyä ohjelmat vuoden 2010 keväällä.

Maakuntaohjelman säädösperusta

Maakuntaohjelma on keskeinen aluekehityksen ohjausväline. Vuoden 2010 alusta voimaan tullut aluehallinnon uudistus vahvisti sen ohjausvaikutusta. Maakuntaohjelman laadinnasta ja sisällöstä säädetään uudistetussa alueiden kehittämislaisissa. Maakuntaohjelman laadintaa koskevat ministeriön ohjeet annettiin valmisteltujen lakiesitysten pohjalta kesäkuussa 2009.

Maakuntaohjelma maakunnallisen tahtotilan muodostajana

Etelä-Savon maakuntaohjelma perustuu maakuntavaltuuston vuosi sitten hyväksymän *Uusiutuva Etelä-Savo* -strategian linjauksiin. Maakuntaohjelma täsmentää maakunnan kehittämisen lähivuosien tavoitteet ja toimenpiteet. Vuosittain laadittava *maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma* kytkee maakuntaohjelman valtion budjettiin.

Aluehallinnon uudistus korosti maakuntaliittojen asemaa aluekehitystyötä kokoavana ja yhteen sovittavana viranomaisena. Osana uudistusta lisättiin maakuntaohjelman velvoittavuutta valtion aluehallinnon ohjauksessa. Maakuntaohjelman linjaukset ohjaavat osaltaan valtion aluehallinnon, erityisesti ELY-keskusten, tulossopimusmenettelyä. Maakuntaohjelmalla viestitään maakunnan tahtoa myös maakunnan ulkopuolelle. Sillä voidaan vaikuttaa mm. valtakunnallisiin alueiden kehittämistavoitteisiin ja tätä kautta valtion toimenpiteiden ja budjetin sisältöön ja alueelliseen kohdentumiseen.

Maakuntaohjelmassa linjataan myös niitä toimenpiteitä, joissa päätösvalta on maakunnan omisssa käsissä, esimerkiksi kuntien yhteistyötä palvelujen tai aluerakenteen kehittämiseksi sekä EU:n rakennerahasto-ohjelmien rahoituksen kohdentamista vipuvoimaksi kuntien, yritysten, korkeakoulujen tai muiden tahojen hankkeille.

Maakuntaohjelma ja sen toteuttamissuunnitelma toimii myös edunvalvonnan työkaluna maakunnan kannalta keskeisten hankkeiden edistämiseksi.

Maakuntaohjelman keskeinen sisältö

Etelä-Savon maakuntaohjelman päätavoitteet ovat väestökehityksen kääntäminen muuttovoittoiseksi sekä vahvistuva aluetalous. Etelä-Savon erinomaiset vetovoimatekijät - Saimaa, Venäjän läheisyys, hyvä ympäristö ja sujuva arki - ovat ohjelmassa läpikäyvinä teemoina. Toimenpiteissä huomioidaan EU:n politiikkalinjausten taustalla olevat suuret globaalit haasteet: väestökehitys, ilmastonmuutos, globalisaatiokehitys ja energia.

Maakuntaohjelman sisältö jäsentyy neljään toimintalinjaan:

- menestyvä yritystoiminta
- uudistuneet ja erikoistuneet osaamisrakenteet
- laadukkaat hyvinvointipalvelut
- hyvä saavutettavuus ja vetovoima

Maailmanlaajuinen taloustilanne heijastuu ohjelman toimenpidekokonaisuuksissa ja toimenpiteissä. Kun kulutuskysynnässä ja investoinneissa on hiljaisempaa, luodaan edellytyksiä elinkeinoelämän elpymiselle ja kilpailukyvyyn vahvistamiselle, jotta maakunta pääsee tulevaan nousukauteen nopeasti mukaan.

Laadintaprosessi

Ohjelmaa valmisteltiin vuoden 2009 aikana laajassa yhteistyössä kuntien, valtion aluehallinnon, yritysten, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen sekä kehittämis- ja koulutusorganisaatioiden kanssa. Prosessi käynnistyi seminaarilla, jossa edellisen maakuntaohjelman arvioinnista haettiin eväitä uuden ohjelman tekoon.

Ohjelmatyön tukena toimiva 19-jäseninen johtoryhmä piti vuoden aikana kaksi kokousta ja kesäkuussa päivän mittaisen tulevaisuusseminaarin.

Maaliskuussa 2009 maakuntaliitto kutsui koolle neljä 15-20-jäsenistä asiantuntijafoorumia, jotka kukin työstivät ohjelmasisältöjä neljän kokouksen sarjana.

Ohjelman ympäristövaikutusten arvioinnin asiantuntijaryhmänä toimiva Etelä-Savon sova-ryhmä kokoontui kolme kertaa. Ohjelmatyön käynnistämisestä ja etenemisestä on tiedotettu sova-lain mukaisesti.

Toimintaympäristön muutoksia tarkasteltiin "Miltä maailma näyttää talouskriisin jälkeen" -skenaariotarkastelussa, jossa EVAn skenaarioiden pohjalta arvioitiin globaalin toimintaympäristön kehitysvaihtoehtojen vaikutuksia Etelä-Savoon.

Maakuntaohjelmaprosessia esiteltiin kunnille elokuussa maakuntaliiton viraston seutukuntakierroksen yhteydessä.

Maakuntahallitus käsitteli maakuntaohjelman ensimmäisen luonnoksen ja sen ympäristöselostuksen joulukuussa 2009 ja päätti pyytää niistä sidosryhmien lausunnot. Lausuntopyyntö lähetettiin 80 yhteistyökumppanille. Luonnokset olivat myös yleisön nähtävillä ja kommentoitavissa liiton virastolla ja www-sivulla.

Maakuntaohjelmasta ja sen ympäristöselostuksesta saatiin 55 lausuntoa. Ohjelmaluonnoksen yhteys Uusiutuva Etelä-Savo -strategiaan tunnistettiin lausunnoissa hyvin. Useat lausunnonantajat toivoivat silti myös muutoksia asioiden painotuksiin ja keskinäisiin suhteisiin. Eniten palautetta annettiin liikenneyhteyksiä ja maakunnan vetovoimaa koskevaan ohjelmakohtaan. Lausuntokierros tuotti kokonaisuudessaan runsaasti hyviä täydennys- ja muutosesityksiä, joita on voitu ottaa huomioon jatkovalmistelussa. Maakuntahallitus käsitteli lausunnot ja viraston valmistelemat vastineet maaliskuun kokouksessaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Itä-Suomen maakuntaliitot keskustelivat helmikuussa 2010 Mikkelissä pidetyssä ajankohtaispäivässä ohjelmatyön etenemisestä, menettelyistä ja Itä-Suomen yhteisistä sisältökysymyksistä.

Maakuntaohjelmaa esiteltiin 9. huhtikuuta 2010 pidetyssä Uusiutuva Etelä-Savo -strategian seurantaseminaarissa, jossa keskustelua käytiin erityisesti kunta- ja palvelurakenteista.

Uuden aluekehityslain mukaisesti maakunnan yhteistyöryhmä käsitteli maakuntaohjelmaluonnoksen huhtikuussa. Yhteistyöryhmä nosti keskusteluun samoja asioita, joita ao. tahot ovat esittäneet lausunnoissaan, mutta ei tehnyt muutosesityksiä.

Maakuntahallitus on käsitellyt lausuntojen ja muiden muutostarpeiden pohjalta tarkistetun maakuntaohjelman 2. luonnoksen ja sen ympäristöselostuksen kokouksessaan 26.4.2010 ja esittää ne maakuntavaltuustolle hyväksyttäväksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntavaltuusto päättää hyväksyä Etelä-Savon maakuntaohjelman 2011-2014 ja sen ympäristöselostuksen liitteiden mukaisena.

Päätös:

Maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen käsittelyn yleiskeskustelun yhteydessä käytettiin seuraavat ryhmäpuheenvuorot:

- Jari Leppä, Suomen Keskusta
- Eino Törrönen, Suomen Sosialidemokraattinen puolue
- Markku Häkkänen, Kansallinen Kokoomus
- Martta Kantele, Vihreä Liitto
- Teuvo V. Riikonen, Suomen Kristillisdemokraatit
- Erkki Rakkolainen, Perussuomalaiset
- Juha Bilund, Vasemmistoliitto.

Puheenjohtajan päätettyä yleiskeskustelun tehtiin maakuntaohjelmaan seuraavat konkreettiset muutosesitykset:

- Heikki Vento, Vihreä Liitto: muutosesitys maakuntaohjelman sivulle 8 (ylälaita): Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen on Etelä-Savossa hyvät edellytykset. Maakunnan metsät kasvavat hyvin ja toimivat tehokkaana nieluna asumisesta, tuotannosta ja liikenteestä syntyville kasvihuonekaasuille. Silti on aktiivisesti tehtävä työtä päästöjen vähentämiseksi kehittämällä joukkoliikennettä, kehittämällä ratkaisuja autokuljetusten ja yksityisautoilun tarpeen vähentämiseksi, parantamalla energiankäytön tehokkuutta niin kotitalouksissa, yrityksissä kuin julkishallinnossa sekä panostamalla uusiutuvan energian tuotantoon.
- Martta Kantele, Vihreä liitto: muutosesitys maakuntaohjelman sivulle 25, Metsätalouden kannattavuuden parantaminen ja kantorahatulojen turvaaminen: alakohta *metsien hyödyntämisen ja hoidon edistäminen* tulisi korvata tekstillä ***metsien hyödyntämisen ja monimuotoisen metsänhoidon edistäminen***
- Martta Kantele, Vihreä Liitto: muutosesitys maakuntaohjelman sivulle 25, Maatalousyritysten välisen yhteistyön syventäminen erikoistumalla: lisätään uusi alakohta ***luomutuotannon edistäminen***

Maakuntaohjelman ympäristöselostukseen tehtiin yksi muutosesitys:

- Heikki Vento, Vihreä Liitto: sivulle 15 (ylälaita): Vuosien 2000-2005 välisenä aikana kasvihuonekaasunielijien määrä on vaihdellut vuosittain runsaasti, esimerkiksi vuonna 2000 päästöt olivat yli kolme kertaa suuremmat kuin nieluvaikutus, mutta vuonna 2005 puolestaan Etelä-Savon metsät nielivät lähes kaksi kertaa enemmän kasvihuonekaasuja kuin niitä maakunnassa muodostui. Nielujen määrään vaikuttavat voimakkaasti hakkuumäärät sekä puuston senhetkinen ikä. Jos suunnitellut hakkuut toteutuvat maakuntaohjelman aikana, puuston nieluvaikutus tulee pinentymään merkittävästi ja Etelä-Savosta tulee kasvihuonekaasujen huomattava nettopäästäjä.

Juha Bilund kannatti Heikki Vennon tekemiä maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen muutosesityksiä ja Leevi Piispa Martta Kanteleen tekemiä maakuntaohjelman muutosesityksiä. Jari Leppä kannatti Martta Kanteleen esittämää luomutuotannon edistämistä koskevan maininnan lisäämistä maakuntaohjelmaan.

Käydyn keskustelun jälkeen Heikki Vento, Vihreä Liitto muutti maakuntaohjelmaa koskevaa (sivu 8) muutosehdotustaan kuulumaan seuraavasti: Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen on Etelä-Savossa hyvät edellytykset. Maakunnan metsät kasvavat hyvin ja toimivat tehokkaana nieluna asumisesta, tuotannosta ja liikenteestä syntyville kasvihuonekaasuille. Silti on aktiivisesti tehtävä työtä päästöjen vähentämiseksi panostamalla voimakkaasti uusiutuvan energian tuotantoon.

Päätettyään maakuntaohjelmaa ja sen ympäristöselostusta koskevan yksityiskohtaisen keskustelun puheenjohtaja totesi, että koska niihin oli tehty kannatettuja muuosehdotuksia, oli ehdotuksista suoritettava äänestys kuitenkin niin, että Martta Kanteleen tekemä lisäsehdotus luomutuotannon edistämisestä voitaneen lisätä maakuntaohjelmaan yksimielisesti.

Maakuntavaltuusto päätti yksimielisesti hyväksyä Martta Kanteleen tekemän ja Leevi Piispan ja Jari Lepän kannattaman lisäsehdotuksen maakuntaohjelma sivulle 25 kohtaan

Maatalousyrittäjien välisen yhteistyön syventäminen erikoistumalla, johon lisätään maininta **luomutuotannon edistämisestä**.

Muiden muutosehdotusten osalta puheenjohtaja antoi äänestysesityksen, jonka mukaan ne, jotka kannattavat maakuntahallituksen pohjaehdotusta, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat kulloinkin äänestyksen kohteena olevaa muutosehdotusta, äänestävät EI. Äänestykset toimitetaan kättennostoäänestyksenä ja äänenlaskijoina toimivat tehtävään valitut Jari Toroi ja Matti Tulla.

Puheenjohtajan äänestys ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Ensimmäisessä äänestyksessä oli maakuntahallituksen pohjaehdotus vastaan Heikki Vennon tekemä muutettu muutosehdotus maakuntaohjelman sivulle 8. Äänestyksessä annettiin 53 JAA -ääntä ja 11 EI -ääntä. Maakuntavaltuuston päätökseksi tuli tältä osin maakuntahallituksen pohjaehdotuksen mukainen muotoilu äänin 53 - 11.

Toisessa äänestyksessä oli maakuntahallituksen pohjaehdotus vastaan Heikki Vennon tekemä muutosehdotus maakuntaohjelman ympäristöselostukseen sivulle 15. Äänestyksessä annettiin 52 JAA -ääntä ja 11 EI -ääntä. Maakuntavaltuuston päätökseksi tuli siten tältä osin maakuntahallituksen pohjaehdotuksen mukainen muotoilu äänin 52 - 11.

Kolmannessa äänestyksessä oli maakuntahallituksen pohjaehdotus vastaan Martta Kanteleen maakuntaohjelman sivulle 25 kohtaan Metsätalouden kannattavuuden parantaminen ja kantora-hatulojen turvaaminen tekemä muutosehdotus. Äänestyksessä annettiin 46 JAA -ääntä ja 15 EI -ääntä. Tyhjää äänesti yksi (1) valtuutettu. Maakuntavaltuuston päätökseksi tältä osin tuli siten maakuntahallituksen pohjaehdotuksen mukainen muotoilu äänin 46 - 15. Tyhjää 1 ääni.

Päätettyään asian käsittelyn puheenjohtaja totesi, että maakuntavaltuusto on hyväksynyt maakuntaohjelman vuosille 2011-2014 siihen tehdyllä lisäyksellä sivulle 25: luomutuotannon edistäminen, ja maakuntaohjelman ympäristöselostuksen liitteiden mukaisena.

Heikki Vento ilmoitti jättävänsä päätökseen eriävän mielipiteensä niiden maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen kohtien osalta, joihin hän esitti kokouksessa muutoksia.